

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ОСОБИСТЕ СЕЛЯНСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ВІДКРИТУ СОЦІО-ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМУ

**Войничя Л.Й., асистент,
Львівський національний аграрний університет**

Особисте селянське господарство як відкрита соціо – економічна система існує у деякому середовищі, яке умовно поділяють на зовнішнє та внутрішнє. В свою чергу зовнішнє середовище розглядається як зовнішнє середовище прямої дії (так зване мікрооточення) і зовнішнє середовище непрямой дії (так зване макрооточення). До чинників зовнішнього середовища, які прямо впливають на результати роботи особистого селянського господарства можна віднести державу, постачальників, споживачів, конкурентів. До непрямих чинників зовнішнього середовища відносять: стан економіки в країні, науково – технічний прогрес, політичні, економічні, соціальні, демографічні.

Параметри чинників внутрішнього середовища формуються під впливом зовнішнього середовища. До чинників внутрішнього середовища відносять: цілі та потенціал системи.

Функціонування особистих селянських господарств направлене на досягнення наступних цілей: задоволення інтересів членів особистих селянських господарств, досягнення самозабезпечення, економічної незалежності за рахунок сільськогосподарського виробництва; досягнення добробуту і соціальних цілей членів господарства за рахунок отримання від функціонування сільськогосподарського виробництва доходів; забезпечення самозайнятості.

Загалом, використовуючи системний підхід до аналізу внутрішнього середовища особистих селянських господарств, доцільно було б трактувати його як виробничий потенціал. Тобто це наявні засоби, запаси та джерела, що можуть бути використані для досягнення певної мети, розв'язання певного завдання, а також можливостей окремої особи, групи осіб.

Діагностика зовнішнього середовища допомагає отримати

важливу інформацію про умови в яких доводиться працювати особистим селянським господарствам.

Розглянемо основні чинники зовнішнього середовища:

1. Загальний стан економіки, тенденції розвитку постійно змінюють економічне середовище господарювання. До економічних чинників належать: рівень інфляції, цикл розвитку виробництва та економіки, існуюча система оподаткування, умови фінансування, платоспроможність контрагентів і т.д.

Як зазначають науковці, спеціалісти аграрного виробництва, факторами, що спонукають активізувати підприємницьку діяльність в аграрній сфері є:

- скорочення попиту на продукти харчування внаслідок зниження реальних доходів;

- придбання дешевих продуктів, які дають господарствам менші прибутки (хліб, картопля)

- відносно високі ціни на промислову продукцію, зростання транспортних витрат і витрат на енергоносії;

- відносно низька ціна робочої сили.

Власне, таку ситуацію ми спостерігаємо і сьогодні.

2. Політична ситуація – це також важливий аспект, який має враховуватися головною сім'єю у веденні господарства. Настрої адміністрації законодавчих органів у ставленні до бізнесу впливають на такі дії уряду, як оподаткування доходів, вимоги щодо найму працівників, закони на захист споживачів, стандарти на чистоту навколишнього середовища і безпеку праці, контроль за цінами тощо.

В Україні, хоч і повільно, але поступово створюються законодавчі економічні передумови для розвитку особистих селянських господарств як рівноправної форми сільськогосподарського виробництва та їх можливої трансформації в самостійні господарства товарного типу.

3. Будь-яке селянське господарство функціонує щонайменше в одному культурному середовищі. Тому соціокультурні фактори, серед яких переважають настанови, життєві цінності, традиції, впливають на господарство. До них відносяться: ставлення людей до самих себе і до інших, ставлення до суспільних інститутів, природи, основних культурних цінностей тощо.

4. Демографічні чинники в свою чергу характеризують зміну структури населення за віковими, національними, кваліфікаційними

ознаками, рівнем освіти, доходів, споживацькими перевагами тощо. За твердженнями провідних науковців Інституту аграрної економіки УААН П.Т. Саблуком та К.І. Якубою інтенсивний відплив сільської молоді через незадовільні умови трудової діяльності і проживання в сільській місцевості активізував негативні демографічні процеси.

5. Важливого значення особливо на даному етапі розвитку цивілізації набуває екологічний чинник, тобто відповідність ведення господарювання критерію безпеки людини і навколишнього середовища. До основних факторів впливу на оточуюче середовище, що мають враховуватися і прогнозуватися у селянському господарстві, належать: обсяги викидів у середовище забруднюючих та отруйних речовин; рівень фізичного впливу на середовище; надійність і соціо – екологічна безпека виробничих систем; кількість і якість продукції, що вирощується, її безпечність; стан природного середовища в якому здійснюється виробнича діяльність і розміри можливих незворотних негативних наслідків.

6. З точки зору системного підходу, господарська діяльність – це механізм перетворення входів у виходи. Забезпечують введення ресурсів постачальники. Для особистих селянських господарств у даний вид ресурсів та послуг входять: насіння, корми, молодняк тварин; мінеральні добрива, засоби захисту рослин, ветеринарні препарати, комбікорми, господарський реманент; послуги з оранки, культивуації, перевезення продукції, ветеринарного обслуговування, забою тварин; послуги з реалізації продукції рослинництва, тваринництва тощо.

7. Виживання суб'єкта господарювання залежить від його здатності знаходити споживача і задовольняти його попит. Зважаючи на сучасний розвиток торгівельної діяльності з купівлі продукції особистих селянських господарств, проблем з реалізацією практично не виникає. Однак важливе значення при цьому відіграє близькість ринків збуту.

Отже, врахування впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища особистого селянського господарства як відкритої соціо-економічної системи сприятиме підтримці його виробничого потенціалу на рівні здатному забезпечити виробництво якісної продукції сільського господарства для реалізації та власного споживання.